

Besede kot barve, barve kot besede*

Likovni sprehod po poeziji

Vodnikova domačija Šiška, 21. 1.–14. 2. 2016

Umetnice in umetniki: Maja Burja, Avgust Černigoj, Primož Čučnik & Gregor Podlogar & Žiga Kariž, Matjaž Hanžek, Andrej Hočevar & Jaka Železnikar, Srečko Kosovel, Alenka Pirman, Anton Podbevšek, Zoran Srdić Janežič, Valérie Wolf Gang

Kuratorji razstave: Dušan Dovč, Miha Kelemina, Simona Žvanut

SPREMLJEVALNI PROGRAM:

Sobota, 23. januar (11h)

Besede kot barve, delavnica za osnovnošolce in družinsko vodstvo v okviru festivala Bobri. Otroke in starše bo po razstavi popeljala dr. Petja Grafenauer, nato bodo otroci na delavnici ob izdelovanju lastne vizualne knjige spoznali tehnike kolaža, različne formate in oblike knjig ter preproste načine njihove vezave. Delavnico bosta vodila vizualna umetnika Maja Burja in Staš Vrenko.

Nedelja, 24. januar (11h) ter nedelja, 7. februar (11h)

Javni vodstvi po razstavi. Vodijo kuratorji razstave Dušan Dovč, Miha Kelemina in Simona Žvanut.

Sreda, 10. februar (18h)

Poezija v galeriji, predavanje Dušana Dovča

Kako gledati poezijo, če jo srečamo v galeriji? Predavanje o vizualni poeziji in pesniških besedilih, ki so bolj kot branju namenjena gledanju.

Na razstavi je v stalnem prodajnem kotičku galerije mogoče kupiti tudi dela avtorjev, sodelujočih na razstavi.

Naš pozdrav – drugič!

Avgust Černigoj je leta 1927 veličastno pozdravil mednarodno revijo za novo umetnost TANK. Njegov pozdrav kliče po novi umetnosti, po lepoti nove religije in nove pravičnosti. Černigojev himnični nagovor, objavljen v št. 1½ revije TANK, je tudi z grafičnimi poudarki (klicaji, oklepaji, podčrtane besede) napovedal, da je zdaj čas za kolektivni umetniški izraz budeče se generacije. To je bil čas slovenske zgodovinske avantgarde na začetku 20. stoletja, ko smo se tudi Slovenci pridružili revolucionarnim estetskim težnjam v Evropi. Pri nas so za kozmopolitizem zaslužni zlasti posamezniki, ki so programsko združevali različne umetniške prakse (glasba, literatura, gledališče, likovna in uporabna umetnost) in s svojim vizionarstvom navduševali sodobnike – pa tudi vse poznejše generacije.

Anton Podbevšek (1898–1981) je bil eden glavnih pobudnikov in sodelavcev novomeške pomladi, **Avgust Černigoj** (1898–1985) je na Tržaškem kot nekdanji študent weimarske šole Bauhaus vnašal v svojo sredino koncept celostne umetnine, ki poleg različnih medijev vključuje tudi izjemen filozofski uvid in politični angažma. Pesnik Krasa, **Srečko Kosovel** (1904–1926), pa svojo renesanso doživlja vedno znova – njegova politična in človekoljubna drža nam danes nastavlja zrcalo, kako biti človek med ljudmi. Ustvarjalnost vseh treh pa vedno znova prepleta besedo z njeno podobo, poetičnost z likovnostjo, črko s črto. In prav tu smo zasidrali *Naš pozdrav!* z željo, da obudimo uporniškega duha slovenske avantgarde, da mlajšim generacijam predstavimo odkritosrčno in raziskovalno držo naših avantgardistov in da obiskovalcem galerije predstavimo drugačno, likovno poezijo.

Razstava je svojo premierno postavitve doživela avgusta 2015 na pesniškem festivalu *Dnevi poezije in vina* na Ptuj. Takratna začasna štiridnevna postavitve (kolikor je seveda trajal festival) je nastala kot sodelovanje med SCCA–Ljubljana in Beletirino, Zavodom za založniško dejavnost. Odziv obiskovalcev festivala in spodbuda sodelujočih umetnic in umetnikov sta nas vodila, da smo razstavi poiskali novo "zatočišče" – in se za dobre tri tedne udomobili v galeriji Vodnikove domačije v Ljubljani. Izbor in postavitve del smo prilagodili prostoru, formalni in vsebinski podobnosti umetniških del in ne nazadnje možnosti pridobivanja in rekonstruiranja gradiva, ki je večkrat težko dostopno ali izgubljeno. Razstavo smo hkrati obogatili s spremljevalnim programom (vodstva, predavanje, delavnica za osnovnošolce).

Razstava ni retrospektivna ali tematska (za to skrbi Miloš Bašin, kustos in vodja Bežigradskih galerij 1 in 2 v Ljubljani, ki redno pripravlja razstave vizualne in konkretne poezije), ampak jo najbolj označuje asociativni način kuriranja, ki razkriva povezave med literarnim in likovnim v obdobju od sredine 20. let prejšnjega stoletja, ko so nastala prva dela na razstavi, do danes, kar prikazuje projekt **Maje Burja**, narejen prav za razstavo v Vodnikovi domačiji.

Uvod v razstavo je *Moj pozdrav!* (1927) **Avgusta Černigoja**, ki ga dopolnjuje izbor programskih in manifestnih besedil nekaterih sodelujočih umetnikov. Prvemu "soočenju" sledita *Leteča ladja* (1926), lepljenka **Srečka Kosovela**, in *Konstruktivistična pesem* (1927) **Avgusta Černigoja**, ki postopek kolažiranja prikazujeta v obliki časopisnih izrezkov in tipografskih nians rokopisa. Z zvočnim posnetkom **Antona Podbevška**, ki bere svoje pesmi, pa smo poskusili ujeti performativnost, s katero je Podbevšek leta 1920 zbujal veliko pozornost kulturne javnosti v Novem mestu in Ljubljani.

Tretji sklop ali časovni postanek datira v šestdeseta leta 20. stoletja, ko so nastajale prve publikacije, ki so razprle vprašanja prestopanja meja različnih umetniških praks in njihovega povezovanja v celovita umetniška dela. Mednje sodi tudi razstavljeni zbornik **EVA** (edicija OHO, 1966). Prostor za pesniški eksperiment je bil takrat tudi študentski časopis *Tribuna*; na razstavi so vizualne pesmi *Vrata*, *Škarje* in *Nebotičnik* (1967) **Matjaža Hanžka** prikazane v originalu in z objavo v *Tribuni*. Njegov *Nebotičnik* je po štiridesetih letih postal kinetičen, ko ga je **Alenka Pirman** vključila v serijo *Najlepše pesmi* (2006) in z novimi tehničnimi možnostmi (orodje powerpoint) animirala kot spomin na nekdanjo "racionalno poezijo prihodnosti".

Primož Čučnik, **Gregor Podlogar** in **Žiga Kariž** bodo na dan odprtja postavili *Odo na manhatnski aveniji* (2003) kot prostorsko instalacijo, s katero smo želeli opozoriti tudi na likovnost, večmedijskost, performativnost in (ne)ulovljivost poezije. Slika, zvok in pomen *Ode* bodo za en večer pričarali obiskovalcem Vodnikove domačije poetični Manhattan.

Današnji čas je poeziji omogočil, da se je naselila tudi na spletu in v videu. **Jaka Železnikar** nam z zornega kota elektronske poezije prikazuje Šalamunove verze (soavtor **Andrej Hočevar**, 2015) in portret Srečka Kosovela (2004), ki ga je leta 1926 naredil prav Avgust Černigoj. **Zoran Srdič Janežič** (*Počekane besede*, poezija Jana Putrle Srdič, 2005) in **Valérie Wolf Gang** (*Oddaljen spomin*, 2014) pa poezijo spreminjata v gibljive slike in video poezijo. Wolf Gang se je s poetično narativnostjo, ki jo omogoča kamera, znašla na enigmatični ladji Galeb, ki je bila sprva tovorna ladja za prevoz banan, nato vojaška križarka, državniška ladja predsednika Tita in nazadnje predelana v šolsko ladjo. Zdaj je zapuščena zasidrana v reškem pristanišču. Kosovelova ladja pa je na srečo poletela.

Dušan Dovč

Vodnikova domačija Šiška, Vodnikova cesta 65, Ljubljana

Odperto: torek–petek: 10.00–18.00, sobota in nedelja: 10.00–14.00 ter ob napovedanih dogodkih.

Informacije:

Dušan Dovč, SCCA–Ljubljana (01 431 83 85) in **dr. Petja Grafenauer**, Vodnikova domačija (040 720 630)

www.scca-ljubljana.si | www.vodnikovadomacija.si

Oblikovalka razstave: **Vesna Bukovec**

Svetovalka: **Saša Nabergoj**

Tehnična podpora: **Yuliya Molina**

Oblikovanje vabila: **Teja Ideja**

Produkcija: **SCCA, Zavod za sodobno umetnost – Ljubljana**

Koprodukcija: **Divja misel**

Razstavo je omogočila: **Mestna občina Ljubljana – Oddelek za kulturo**, ki podpira tudi delovanje Vodnikove domačije Ljubljana.

Zahvale: Nejc Bedrač, Beletrina, Zavod za založniško dejavnost, Marijan Dovič (ZRC SAZU), Matjaž Ferenc, Luka Hribar, Janez Janša, Valter Udovičič (Aksioma | Zavod za sodobne umetnosti), dr. Peter Krečič, Miha Lamprecht (Radio Slovenija), Katerina Mirović (Forum Ljubljana / Strip Core), Milan Štupar (NUK)

SCCA - LJUBLJANA
Zavod za sodobno umetnost

STUDIO 6

divja misel

Mestna občina
Ljubljana

*iz pesmi *Princip*, zbirka *Oda na manhatnski aveniji*, Čučnik, Podlogar, Kariž, 2003